

INHOUDSOPGAVE

DOSSIER Nr: **OD 1525**

NAAM: **kunst
Communisme in de**

Volg Nr	AFZENDER	Agenda Nr	INGELEGD	
			Datum	Par.
A	Rapporten			
B	Ned. Fed. van beroepver. van kunstenaars			
C	Beeldende kunsten			
D	Toneel, theater en dans			
E	Filmkunst			
F	Letterkunde			
G	Toonkunst			
H	Toegepaste kunsten en bouwkunst			
I	Int. Ver. an Congressen op kunstgebied			
J	Kunstkringen			
K	Musea en exposities			
L	Kunstonderwijsinrichtingen			
M	Meningen van en acties door kunstenaars			
N	Bureau voor auteursrecht.			

MINUTENBLAD

DOSSIER No. .... OD 1525-F NAAM:Comm.in de kunst-LETTERKUNDE .....

- 1 aangelegd op verzoek van B/IIId
aed-4b.28.10.49.H.
- 2 Voor zover van de geagendeerde stukken (in dit OD geborgen) het schutblad
aanwezig was dit bijgevoegd.

Aed. 69.
Werkgr. San.

C.J. Kelk
Beetslaan 7
BILTHOVEN

~~Best. 4.9.0~~

OD 1525- f

Datum poststempel

Waarde Collega,

Waarschijnlijk zult U uit de dagbladen hebben vernomen, dat de door ons gezamenlijk op de jongste ledenvergadering van de Vereniging van Nederlandse Letterkundigen op 7 Juli ingediende motie, waarin HET BESTUUR dringend verzocht werd zich uit te spreken inzake de wenselijkheid, dat door duren overleg een derde wereldoorlog voorkomen zal worden, op voorstel van ons mede-lid Knap niet in behandeling is genomen.

Daar ongeveer één derde van de leden, die wij verzochten de motie te steunen, aan ons verzoek hebben gehoor gegeven, achten wij ons niet gerechtigd het hierbij te laten en wij zijn dus van plan ook al de overige leden der Vereniging een tekst van gelijke strekking te doen toekomen, hetgeen ongetwijfeld Uw instemming zal hebben. Mocht dit onverhoopt niet het geval zijn, wil dit dan per omgaande, uiterlijk op 1 September berichten aan de laatste ondergetekende.

Aangezien de motivering voor het afwijzen der behandeling o.a. gegrond was op een te vage formulering der motie, stellen wij ons voor, haar te wijzigen in een opwekking aan onze collega's kunstenaars en intellectuelen van iets uitvoeriger inhoud, zij het gelijk van strekking, vanzelfsprekend door ons allen ondertekend, en deze uitspraak, die wij gaarne, namens de leden, ons Bestuur hadden horen doen, ter ruimere openbaarmaking de Pers ter beschikking te stellen.

Een concept van bedoelde verklaring vindt U hierneven.

Met collegiale groet,

GERRIT ACHTERBERG
MIES BOUHUYS
ANNA VAN GOGH-KAULBACH
BERT SCHIERBEEK
BERT VOETEN
C.J. Kelk, Beetslaan 7, BILTHOVEN

ONDERGETEKENDEN, allen Nederlandse schrijvers,
voor het grootste deel leden van de Vereniging van Neder-
landse Letterkundigen,

overwegende, dat de voortdurende oorlogsdreiging
een verlamme uitwerking heeft op alle culturele uitingen
en inspanningen;

in de overtuiging, dat de volkeren van alle lan-
den bezielde zijn van de wil zich vreedzaam met elkander te
verstaan en een oplossing van de wereldproblemen door middel
van geweld schuwen;

verontrust door het merkbaar weer op gang brengen
van de reeds verslagen gewaande, funeste fascistische krach-
ten;

DRINGEN ER BIJ ALLE NEDERLANDSE KUNSTENAARS, van
elke godsdienst of denkrichting, ten sterkste op aan, al
hun invloed te willen aanwenden om te bevorderen, dat de zo
noodzakelijke bespreking van de hangende vraagstukken door
de vertegenwoordigers der Grote Mogendheden op het hoogste
niveau, ten spoedigste zal worden aangevangen,

en wekken de gezamenlijke Nederlandse intellec-
tuelen op, in het algemeen niets onbeproefd te laten, om de
krachten van de vrede over de gehele linie te doen zegevieren.

Grade |

Betreft: Erkenning Vereniging.

Bijlagen: 5.

VERTROUWELIJK.

UITTREKSEL	
Un	: 001525 B
Ag.no.	: 114 077
Year	: 001525 E

114077

16 J u l i 1951.

Hierbij worden U, om te behouden, toegezonden een aantal bijlagen, betrekking hebbende op een aanvraag om Koninklijke goedkeuring op de statuten van de VERENIGING VAN NEDERLANDSE TONEELSCHRIJVERS, t.w.:

- Bijlage A : extract-verslag oprichtersvergadering
B : verzoekschrift aan H.M. de Koningin
C : statuten der vereniging
D : beantwoording, op politiek gebied, aan de Officier van Justitie te dezer stede
E : ledenlijst.

Aan de inhoud van deze bescheiden moge dezerzijds het volgende worden toegevoegd: (voor zover nodig)

Ad. A. HET ALGEMEEN HANDELSBLAD van 18 November 1950 berichtte de oprichting te dezer stede van genoemde vereniging, onder aankondiging van een bestuursbezetting als genoemd in deze bijlage.

Deze heren van het bestuur zijn:

Voorzitter: Ary den HERTOEG, wonende Mauvestraat 42 te 's-Gravenhage;

vice-voorz.: Herman ROELVINK, geboren te Amsterdam, 24 September 1883, letterkundige, tijdelijk verblijvend American Hotel, te Amsterdam, gedomicilieerd Kerklaan 1 te Rozendaal (Gelderland);

secretaris: Mr. Hans Agathus KEULS, geboren te Amsterdam, 11 September 1910, advocaat, wonende Vreeland 23 (volgens dezerzijdse gegevens Vechtdijk 31 te Vreeland);

U bekend;

penningm.: Henk BAKKER, wonende Spaarnestraat 13 te Haarlem;

lid: Hendrik Daniël van DELLEN, geboren te Goes, 31 December 1879, directeur Gemeentelijk Theaterbedrijf, wonende De Lairessestraat 68-I, alhier;

idem: A. STERNHEIM, wonende Kazernestraat 54a te 's-Gravenhage;

idem: Hendrik Andries Johannes TIEMEIJER, geboren te 's-Gravenhage, 28 Januari 1908, acteur, wonende Olympiaweg 27-I, alhier.
 U bekend.

Ad. B. De Vereniging blijkt te zijn gevestigd aan het adres Vondelstraat 102, alhier; aldaar houdt KEULS kantoor. In de plaatselijke telefoongids No. 99 dd. Januari 1951 staat hij onder no. 84285 vermeld als directeur Auteursrechtenbureaux.

Ad.

Ad. G. De vereniging telt momenteel circa 50 leden. De jaarcontributie bedraagt f 10.- per lid. De vereniging is geen coöperatie, beoogt niet het behalen van winst en neemt ten aanzien van politiek en godsdienst een neutraal standpunt in.

Bij de met de behandeling van deze materie (erkenning) belast zijnde Recherche-afdeling, zijn geen omstandigheden bekend geworden op grond waarvan, gelet op de Wet van 22 April 1855, Staatsblad 32, de erkenning van deze vereniging zou dienen te worden ontraden.

Ad. E. Vooraf zij medegedeeld, dat deze ledenlijst niet behoorde tot de door de vereniging overgelegde stukken bij haar aanvraag om erkenning.

Van de 49 op deze lijst vermelde personen, staan er 16 als wonende te Amsterdam vermeld, t.w.:

1. BLOM, Hermanus (24.9.1885), toneelnaam: Herman BOUBER.
U bekend.
2. DEFRESNE, Maria André Antoine August, geboren te Maastricht, 6 November 1893, toneelkunstenaar, R.K., gehuwd, wonende Honthorststraat 50 boven;
3. DELLER, Hendrik Daniël van (31.12.79).
Zie Ad. A. - lid.
4. ESS, Johannes Cornelis van, geboren te Leiden, 2 Maart 1896, toneelspeler, geen kerkgenootschap, twee maal gescheiden, laatst wonende Runstraat 14, alhier.
Op 22 Mei 1951 werd hij overgeschreven naar het adres Valeriusplein 20 huis, alhier, bij Van Haren.
5. HEIDEN, Johan Wilhelm van der, geboren te Amsterdam, 15 Januari 1880, letterkundige toneel, gehuwd, R.K., laatst wonende Pieter Langendijkstraat 46-II, alhier.
Hij werd op 28 Maart 1951 uit het Bevolkingsregister, alhier, afgeschreven naar Haarlem, Jansstraat 41.
6. JOFRIT, Jan Gerardus, geboren te 's-Gravenhage, 5 Juli 1900.
U bekend.
7. KEULS, Henricus Wybrandus Jacobus Maria, geboren te Obdam, 19 Mei 1883, advocaat en procureur, gehuwd, R.K. wonende Postjeskade 253 huis, alhier. Hij houdt kantoor aan het adres Vondelstraat 102, alhier.
8. MIDDAG, Floris Maurits, geboren te Culemborg, 15 Januari 1908, acteur, ongehuwd, geen kerkgenootschap, wonende Westeinde 2-III, alhier;
9. NISMEIJER, Jan Hermannus Bakker, geboren te Gouda, 10 Februari 1899, gehuwd, geen kerkgenootschap, wonende Willem de Zwijgerlaan 368 hs., alhier;
10. POLL, Jacobus Gerardus Wilhelmus van der, geboren te Amsterdam, 19 Juni 1889, toneelspeler, gehuwd, N.H., wonende Gerard Terborgstraat 36-I, alhier.
11. POS, Willy Philip (26.10.1912).
U bekend.
12. ROELVINK, Herman (24.9.83)
Zie Ad. A.-vice-voorzitter;
13. TERLINGEN, Eduard Johan Maria, geboren te Amsterdam, 1 Juli 1900, leraar Engels M.O., gehuwd, R.K., wonende Valeriusstraat 15 boven, alhier.

14. TIEMEIJER, Hendrik Andries Johannes (28.1.1908)
Zie Ad. A. - lid.
U bekend.
15. VERDENIUS, Martha Catharina Henderika, geboren te Heerde (Geld.), 19 October 1908, cabaretleidster, gescheiden, geen kerkgenootschap, wonende Tintorettostraat 8-II alhier;
16. WAGENVOORDE, Hanno van, Lomanstraat 17-B, alhier.
Staat in het bevolkingsregister te dezer stede niet ingeschreven. Mogelijk is deze naam een pseudoniem.

Van deze 16 personen komen in de politieke documentatie dezerzijds voor de sub 1, 6, 11 en 14 genoemden.

Aan de bij U bekende gegevens omtrent deze vier personen kan alsnog worden toegevoegd, voor wat betreft:

- sub 6: In Juli 1950 betuigde hij instemming met de oproep
- a) van het Amsterdamse jeugdvredescomité, ter deelneming aan de Jeugdvredestrek;
  - b) in De Waarheid van 10 Februari 1951 was van zijn hand een gedicht opgenomen, opgedragen aan een eventueel Kabinet, getiteld: "Romme - Piet van de armoe";
  - c) In het blad VREDE van 2 Maart 1951 werd opgeroepen adhaesie te betuigen met het AMSTERDAMS COMITÉ TEGEN DUITSE HERBEWAPENING, en deze betuigingen in te zenden aan hem of 21 andere ondertekenaars.
- sub 14: Bij door de U bekende Diena de HAAS (4.3.05) gevoerd
- a) de telefoongesprekken is gebleken, dat zij een zeer goede kennis is van TIEMEIJER.
(Gegeven dateert van Februari 1951).
  - b) In het blad VREDE enz. Zie mutatie sub 6-c (pag.3).

In deze ledenlijst staat niet vermeld de naam van de secretaris Hans Agathus KEULS (11.9.10).

Van deze nog jeugdige vereniging is dezerzijds, zoals vermeld in bijlage D, niets kunnen blijken omtrent enige politieke werkzaamheid.

Gezien sommige in deze organisatie opgenomen figuren, is het niet denkbeeldig dat deze vereniging, na een mogelijk verkregen erkenning, zich gaat aansluiten bij de Federatie van Beroepsverenigingen van Beeldende Kunstenaars, waarmede alsdan, voor zover dezerzijds bekend, de eerste Koninklijk goedgekeurde vereniging toevlucht zou hebben gezocht in deze F.B.B.K.

A

Extract verslag vergadering van Nederlandse Toneelschrijvers,
gehouden op 11 November 1950 in het
Internationaal Cultureel Centrum te
Amsterdam.

Na enige discussie blijken alle aanwezigen (met één onthouding) voor de oprichting van een Vereniging te zijn. Gezien dit feit en gezien de schriftelijke adhesiebetuigingen die zijn binnengekomen, wordt een vereniging opgericht, waarbij wordt vastgesteld, dat alle voorstemmers worden beschouwd als mede-oprichters, die daarmee het lidmaatschap der vereniging hebben verworven.

De ontwerp-statuten geven aanleiding tot enige redactionele wijzigingen. Ook komt als principiëel punt naar voren, dat, waar de vereniging in de eerste plaats een belangenvereniging is, de buitengewone leden ook stemrecht behoren te hebben. Het Bestuur wordt gemachtigd de gewenste wijzigingen aan te brengen en na ondertekening der aldus gewijzigde statuten daarop de koninklijke goedkeuring aan te vragen.

Hierna worden voorstellen gedaan om tot het benoemen van een bestuur te komen.

Onder applaus wordt Jan Fabricius als Ere-Voorzitter der Vereniging benoemd.

Verder worden voorgesteld en met algemene stemmen benoemd:

Ary den Hertog	tot	Voorzitter
Herman Roelvink	"	Vice-Voorzitter
Mr. H. A. Keuls	"	Secretaris
Henk Bakker	"	Penningsmeester
H. D. van Dellen		
A. Sternheim		
H. Tiemeyer		

In de samenstelling van het Bestuur is tot uitdrukking gebracht, dat men ook de rechtverkrijgenden van overleden toneelschrijvers, alsmede toneelvertalers in het Bestuur vertegenwoordigd wenst te zien en dat men een nauwe samenwerking met het Bureau B.A.N.T. van belang acht.

Dit extract moet als gewaarachtigd worden beschouwd.

A. A. van der Vliet, 11 Nov. 1950.

Secretaris.

VANWEGE M. M. DE KONINGIN
TE BEZORGENDE IN HANDE
GEBIED VAN DEN MINISTER VAN

B

ING. 28 FEB 1951

124
22 Februari 1951 no. 101

STAMP 1951 B B 1 1 0	10000
DU VAN DE KONINGIN	488

Aan Hare Majesteit
de Koningin der Nederlanden

te

's-GRAVENHAGE.

Na. 30	Index 2364
--------	------------

Geven erbedig te kennen:

- Ary den Hertog, Meuvestraat 42, 's-Gravenhage
- Herman Roelvinck, p/a American Hotel, Amsterdam
- Mr. H. A. Keuls, Vondelstraat 102, Amsterdam
- Henk Bakker, Spaarnestraat 13, Haarlem
- H. D. van Dellen, De Entressestraat 68, Amsterdam
- A. Sternheim, Kazernestraat 54a, Den Haag
- S. Tiemeijer, Olympiaweg 27, Amsterdam

tezamen uitmakende het bestuur der te Amsterdam aan de Vondelstraat 102 gevestigde VERENIGING VAN NEDERLANDSE TONEELSCHRIJVERS, van deze conlocilie kiesende te Amsterdam aan de Vondelstraat 102, ten Kantore van Mr. H. A. Keuls;

dat de leden van genoemde vereniging besloten hebben de erkenning der vereniging als rechtspersoon aan te vragen, opdat de vereniging als zodanig zal kunnen optreden;

dat van dit besluit blijkt uit door de secretaris der vereniging voor haar extract geaarmerkt uittreksel uit de notulen der ledenvergadering, welk extract hierbij ingesloten gaat;

REDEWaarom onder overlegging der statuten van genoemde vereniging erbedig wordt verzocht, dat het Uwe Majesteit moge beagen aan deze statuten Haar goedkeuring te willen verlenen.

Amsterdam, 28 Februari 1951.

Handwritten signatures:
 H. A. Keuls
 J. van Dellen
 A. Sternheim
 S. Tiemeijer

STATUEN VAN DE "VERENIGING VAN NEDERLANDSE TONEELSCHRIJVERS"

C
1

Artikel 1.

De Vereniging draagt de naam: "Vereniging van Nederlandse Toneel-schrijvers" en is gevestigd te Amsterdam.

De Vereniging wordt opgericht op 11 November 1950 en aangezien voor de tijd van 29 jaar en 11 maanden, alzo eindigende 11 October 1980.

Artikel 2.

De Vereniging stelt zich ten doel de belangen van Nederlandse toneel-schrijvers in en buiten Nederland te bevorderen.

Artikel 3.

Zij tracht dit doel te bereiken met alle wettige middelen en in het bijzonder door:

- a. de materiële belangen van toneelschrijvers te behartigen;
- b. de geestelijke eigendom van toneelschrijvers zowel wettelijk als feitelijk te doen erkennen en eerbiedigen;
- c. goede verstandhoudingen te bevorderen tussen toneelschrijvers enerzijds en directies van toneelondernemingen, toneelverenigingen, uitgevers anderzijds;
- d. contact te onderhouden met soortgelijke organisaties in het buitenland.

Artikel 4.

De vereniging bestaat uit:

- a. gewone leden
  - b. buitengewone leden
  - c. ereleden
- a. Als gewoon lid kan alleen worden aangenomen een auteur, die een oorspronkelijk Nederlands stuk heeft geschreven of een vertaler, die een buitenlands stuk in het Nederlands heeft vertaald of ge-adapteerd.
  - b. Als buitengewoon lid kan worden aangenomen een auteur van een toneelstuk in een vreemde taal, of een vertegenwoordiger van de rechtverkrijgenden van een auteur, die, zo in leven, in aanmerking had kunnen komen voor het gewone lidmaatschap.
Over de toelating van een candidaat tot het gewone of het buiten-gewone lidmaatschap beslist het bestuur overeenkomstig de bepa-lingen van het Huishoudelijk Reglement.
  - c. Ereleden zijn zij, die zich voor de toneelschrijfkunst bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt en als zodanig zijn erkend en be-noemd door een algemene vergadering.

Artikel 5.

Een voorstel tot ontneming van lidmaatschap behoeft, om te worden aangenomen, minstens 3/4 der stemmen ter algemene vergadering, be-houdens het geval bedoeld in art. 7. De betrokkene wordt minstens 3 weken tevoren per aangetekend schrijven van zulk een voorstel in ken-nis gesteld en tot verweer uitgenoodigd.

Artikel 14.

Het Huishoudelijk Reglement mag geen bepalingen bevatten in strijd met deze statuten.

Artikel 15.

Tot wijziging van de statuten, daaronder begrepen verlenging van de duur en ontbinding der vereniging, kan slechts besloten worden in een expresselijk daartoe saamgeroepen algemene vergadering met minstens 3/4 der uitgebrachte geldige stemmen.

Wijzigingen in de statuten treden niet in werking, alvorens daarop de nadere Koninklijke goedkeuring is verkregen.

Artikel 16.

In geval van ontbinding zal de liquidatie geschieden door het dagelijks bestuur, tenzij de algemene ledenvergadering anders besluit. Bij ontbinding bepaalt de algemene ledenvergadering, wat met de bezittingen van de vereniging zal geschieden, met dien verstande echter, dat de na liquidatie overblijvende activa moeten worden afgedragen aan een instelling, wier bedoelingen die van de vereniging het meest nabij komen, rekening houdende met het bepaalde bij artikel 1702 van het Burgerlijk Wetboek.

De heer

Van der

heer

Van der

Van der

Van der

D

Diot. M1.
No. 2628-51 (ID).

Uw apostille: 2. no. 39/1951
dd. 5 April 1951.

Bezorgt: Arkoming vereniging.

B E R I C H T

VERHOORLIJK.

Het betrekking tot de mij bij Uw bovenomschreven apostille in handen gestelde stukken inzake een aanvraag om Koninklijke goedkeuring op de statuten van de VERENIGING VAN NEDERLANDSE TOEWIJDSCHILVERERS, gevestigd Vondelstraat 102, alhier, bericht ik U dat bij mijn inlichtingendienst geen reilen of onstandigheden op politiek gebied nopens de werkzaamheden van deze nog jonge vereniging bekend zijn geworden.

Van de onderstaande, twee van de zeven in Uw stukken genoemde, bestuurlieden is het volgende in de administratie van mijn inlichtingendienst bekend, t.w.:

1. de secretaris: Hans Agatius REULS, geboren te Amsterdam, 11 September 1910, advocaat, directeur auteursrechtbureau, Kantoorhoudende Vondelstraat 102, en wonende te (Zweden) voor zover bekend op het adres Vechtsteijk 31, alhier.

Hij was in de voorgescreven jaren mede-oprichter van de N.S.B. in Gungah en aldaar lid van het vrijwilligerskorps "Juliana", waarin veel N.S.B. leden waren opgenomen. Hij mocht nogal spoedig de N.S.B. de rug hebben toegekeerd en zich aan deze beweging onttrokken, 1935/1936, een fel tegenstander zijn geworden.

Van zijn hand verscheen circa 1945 bij de (communistische) uitgeverij WETLIJK DER LEFFERS, het boek: "Het Londense toneel in oorlogstijd".

In April 1946 stond zijn naam vermeld in het orgaan: "GEEFT LICHT", als leidinggever van het Juridisch, Economisch en Sociaal Bureau van de thans opgeheven (communistische mantelorganisatie) NEDERLANDSE BOND VAN MILITAIRES.

In Januari 1947 was hij postabonné op het nu opgeheven orgaan DE VRIJE KATHOEN.

Sinds 1947 was hij inleider -zich neutraal houdend- bij filmvoorstellingen te Utrecht van de Joodsche documentaire: "Het proces van Neurenberg", welke film tevens een propagandistisch karakter draagt.

Te zijner kantore bleek, ten behoeve van een aanvraag om Koninklijke goedkeuring, in 1943 te zijn gecombineerd, de bij de E.V.C. aangesloten ALGERSE NEDERLANDSE BOND VAN ZEEVARENDEN.

In laatstgenoemd jaar was hij mede-oprichter van de N.V. NEDERLANDSE ONTVIJD SMALPINK, alhier, welke onderneming, voor zover ken bliken, activiteiten voor de C.P.W. liest

als de beoelagthare heer Mr. H.A. WASSANBERGH

bedrijven.

officier van Justitie

A. J. B. B. B.

bedrijven. Meerdere van zijn mede-organisatoren bleken bekende communisten. In hetzelfde jaar, 1943, had hij zitting in een huiszittingscomité ter herdenking van de 70e verjaardag van een prominent communist.

Bij een naar hem, eind 1949, ingesteld onderzoek, werd hij een geraffineerde, onbetrouwbare figuur genoemd, wiens nadere beschouwing op zijn politieke merites en allures alleszins de moeite waard werd geacht.

Zijn contacten met communisten en communistisch gezinde personen bleken in het oog te lopen, hoewel in verenstaande opvoering bevestiging vindt.

Commerciële opmerken zullen mogelijk bij deze figuur, die nog niet van openlijke communistische activiteiten kan worden beticht, een voorafge metaprezen.

2. Mr. J. G. Hendrik Andries Johannes TIMMELBA, geboren te 's-Gravenhage, 26 Januari 1903, acteur, wonende Olympiaweg 27-1, alhier.

Dere man ligt, politiek gezien, minder in het. Hij staat bekend als een overtuigd communist, die, hoewel hij zo zeer geen openlijke propaganda voor zijn politieke belijdenis maakt, in contact staat met meerdere bekende communisten. Laatstelijk, in het weekblad WILDE DE, 2 Februari 1951, was hij mede-ondertekenaar van een oproep om deel te nemen aan het (door communisten georganiseerd) AMSTERDAMSE COMITÉ TEGEN HET HET WILDE WAIENING.

Ten aanzien van de overige bestuurders is hij op politiek gebied niets bekend; meermalen binnen land nl. buiten deze gemeente.

Coll:

DE HOOFD-COMMISSARIS VAN POLITIE

namens deze

DE COMMISSARIS VAN POLITIE

b/c

J. Botte (H. I. P.)

Vereniging van Nederl. Touchehoofden

E

AANHOLT, J.M.H. van
 BAKKER, Henk
 BERGMANS-WITHAAR, N.
 BOUBER, Herman
 BCUDIER-BAKKER, Ina
 CRAMER, Rie
 DEFRESNE, A.
 DELLEN, H.D. van
 EEWIJCK, E.
 FABRICIUS, Jan
 FOCK, Mr. J.J.
 HEIDEN, J.W.v.d.
 ✓ HERTOOG, A. den
 ✓ HOFFMAN, Willem
 KEULS, Mr.H.W.J.M.
 LOCKEFEEER, Drs. L.
 MIDDAG, Floor
 NESNA, Hans
 PIETERS, C.J.
 RANUCCI-BECKMANN, Bets
 ✓ RHIJN-NAEFF, T. van
 ✓ ROELVINK, Ir.H.C.J.
 ROSSEM-DE MONCHY, I.E. van
 SCHUIL, J.B.
 SCHURMAN, A.J.
 SCHURMANN, Mr.J.G.
 SNELLENBERG, John van
 STERNHEIM, A.
 TERLINGEN, Ed.J.M.
 TEULINGS-NATHUSIUS, M.S.
 TEULINGS, Jan
 TIEMEYER, Hans
 VEEN, Gerard van
 VERDENIUS, Martie
 VOORHOEVE, C.
 WAGENVOORDE, Hanno van
 WOLFFENBUTTEL-VAN ROOLJEN, H.
 ZOETMULDER, A.J.

Laan 1944 No.4
 Spaarnelaan 13
 Zuilingstraat 117
 Churchill-laan 41
 Oudegracht 333
 "De Egelantier"
 Honthorststraat 50 b
 De Lairessestraat 68
 Berg en Dalseweg 480
 Caesar's Camp
 Frederik Hendriklaan 36c
 Pieter Langendijkstraat 46
 Mauvestraat 42
 "Vredendaal"
 Postjeskade 253 huis
 Tivoliweg 33
 Westeinde 2 III
 Spoorlaan 59
 Marnixstraat 22
 "De Egelantier"
 Joh.de Wittstraat 25
 American Hotel
 Staverden bij
 Wilhelminastraat 64
 Timorstraat 67
 Avenue Victor Hugo 96
 Bijenstand 3
 Kazernestraat 54a
 Valeriusstraat 15
 Charlotte van Montpensierlaan
 idem
 Olympiaweg 27 I
 Mijnsheerenplein 42 a
 Tintorettostraat 8
 Willem de Zwijgerlaan 16
 Lomanstraat 17b
 2e Loosterweg 125
 Parklaan 23

Ede
 Haarlem
 Den Haag
 Amsterdam
 Utrecht
 Laren N.H.
 Amsterdam
 Amsterdam
 Nijmegen
 Broadstone
 Den Haag
 Amsterdam
 's-Gravenhage
 Berlicum
 Amsterdam
 Hulst
 Amsterdam
 Hollandse Rading
 Haarlem
 Laren N.H.
 Dordrecht
 Amsterdam
 Elspeet
 Haarlem
 Haarlem
 Parijs XVI
 Laren N.H.
 Den Haag
 Amsterdam
 46 Amstelveen
 idem
 Amsterdam
 Rotterdam
 Amsterdam
 Doorn
 Amsterdam
 Hillegom
 Eindhoven

Aanvulling:

Doorn, A. van
 Ees, Jan van
 Fabricius, Johan
 Hourman, Drs. J. R.
 Jofriet, J. G.
 Kranenburg, Joh.
 Leersum, Bob van
 Niemeyer, Jan H. B.
 Poll, Jaap van der

Van Beverningkstraat 168
 Runstraat 14
 93 Baron's Keep
 Aristoteleslaan 33
 Van Baerlestraat 87 ''
 Erasmusweg 845
 Toussaintkade 45
 Willem de Zwijgerlaan 368
 Gerard Terborgstraat 36

Den Haag
 Amsterdam
 London W.14
 Zeist
 Amsterdam
 Den Haag
 Den Haag
 Amsterdam
 Amsterdam

Pos, W. Ph.
Randwijk. J. van

Weteringschans 126
Vrieseweg 79 d

Amsterdam
Dordrecht

RAPPORT VAN KB

VOR HBVD, HB, B III en KEW.

No.: 2790

Betr.: POLITIEK IN JOURNALISTIEKEN KUNSTENARSKRINGEN

6.55
6.1
- 9 JULI 1951
ACD/113391

Schubbe is summyd
Red memo
Politië
Journalistiek
Kunstenaars
van
10/10

Van een informant werd onderstaand rapport ontvangen:

Zoals in eervorig bericht (rapport KB no. 2501, d.d. 8-5-'51, Co 109163) al werd voorspeld, hebben de Russen en hun satellieten nu de weg van de vredespropaganda ten einde toe bewandeld, in een op zich zelf respectabele consequentie, en politiek niet geheel vrij van grote intelligentie. Het vredesaanbod van Malik past geheel in het schema van enerzijds hun politiek van vuurtje stoken-afkoelen-vuurtjestoken; en anderzijds nog veel voortreffelijker in hun propaganda-lijn.

Immers, de gehele pers in Nederland (om daar maar even bij te blijven) is in haar opluchting volslagen in de eerste berichten over het aanbod van Malik getrapt, en heeft op alle voorpagina's, Katholiek zowel als A.R., het volk verkondigd, dat de Russen de hand aan het ("benarde") Westen hebben toegestoken met een vredesaanbod, dat er zeer serieus uitzag. "Dat dank je de koekoek", zal de communistische pers binnenkort zeggen, zoals nu reeds de communistische intellectuelen dit doen, "Rusland is altijd ernstig geweest op het stuk van Vrede. Het is de enige staat, die Vrede ernstig neemt en er altijd voor gevochten heeft. Maar zolang het in het Westen, en met name Amerika, nog goed ging, durfden ze die politiek af te wijzen. Maar nu ze kennelijk in Korea op hun gezicht krijgen, nu nemen ze plotseling de vredesaanbiedingen van ons wel au sérieux. Nu beginnen de Amerikaanse arbeiders over het bloed van hun zonen te roepen, en nu durft mijnheer Truman het niet meer aan om zijn oorlogsindustrie te bevoordelen. Nu hebben de Amerikaanse arbeiders ingezien, dat wij aldoor gelijk hebben gehad met te zeggen, dat hun kinderen aan een geïnflateerde industriële expansie ten offer zouden vallen. Nu zien ze in, dat wij altijd gelijk hebben, zoals ze nu ook inzien, dat wij de enigen zijn, die het werkelijk ernstig nemen met de vrede. En als de Nederlandse belastingbetaler nu ook maar ging inzien, dat wij gelijk hebben, dat al die hoge belasting maar kunstmatig is voor het opschroeven van een nodeloze oorlogsproductie,..... etc. etc. ".

Bij een redenering in deze trant heb ik één liberaal, één RK, twee zeer intellectuele P.v.d.A-ers en één medewerker van Trouw zeer instemmend met het hoofd zien knikken, dus onderschat de macht van dit soort lamsvel-praatjes niet. De Russen hebben het onnoemelijke voordeel van in een internationaal-politieke situatie te zitten, waarin ze met hun "nee" de hele zaak kunnen vastzetten, om vervolgens met hun "ja" de indruk te wekken, dat zij de enige zijn, die een uitweg (uit de door hen zelf geschapen, maar dat vergeet het publiek) impasse weten.

Het propagandistisch gevaar van de huidige situatie ligt grotendeels in de vredesbehoefte, men leze de ontwapeningsbehoefte, men leze de neutraliteitsbehoefte, men leze de druk van de economie, waarin de Nederlandse pers merendeels verkeert. Zoals gezegd; de meeste bladen brachten de berichten over de ontspanning na Malik's rede, en na de nadere uitleg van Moskou, zó, dat het publiek inderdaad het gevoel moest krijgen de Russen dankbaar te kunnen zijn voor dit opluchtend initiatief.

De communistische propaganda, die zich overigens haast dit buitenkanje knap uit te buiten, hoeft eigenlijk maar weinig te doen. De "bonafide" Nederlandse pers doet het wel voor hen, en daar hebben ze veel meer aan. WAAROM GEEFT IN ZULK EEN GEVAL EEN HOGE ZEGSMAN VAN BUITENLANDSE ZAKEN NIET EEN PERSCONFERENTIE, WAARIN HIJ QUASI DE HOUDING VAN DEN HAAG TEGENOVER DIT AANBOD UITEEN ZET, MAAR IN WEZEN DE VERZAMELDE PERS WIJST OP DE PUBLICITEIT, DIE ONDOORDACHTE PUBLICATIES HIEROVER AAN HET COMMUNISME VERSCHAFFEN? IN PARIJS WAS HET MINISTERIE VAN VOORLICHTING ER ALS DE KIPPEN BIJ, AL WERD HET DAAR, GEZIEN DE BINENLANDSE VERHOUDINGEN, EXTRA VOORZICHTIG GEZEGD. Zoals de stemming op de meeste redacties momenteel in Nederland is, (en dat is iets anders dan bij de Hoofdredacteuren, die geregeld in contact staan met de Ministers, maar die daarvan bitter weinig op hun naaste staf overdragen), laat het zich aanzien, dat in de komende weken enerzijds de ongewilde lof aan de communisten zal voortgaan, uit een zuiver menselijk gevoel van opluchting; anderzijds juist door het idee van een minder gespannen toestand tussen Rusland en het Westen de bedekte en vaak onbewuste propaganda voor neutraliteitspolitiek (d.w.z. los van Amerika) en voor verminderde bewapeningskosten doorgang zal vinden.

Men vergete hierbij niet, dat dit laatste vuurtje niet alleen door de communisten wordt gestookt, maar zeer bewust ook door Engeland en Frankrijk (elk om zijn zéér eigen politieke redenen). Het was opvallend b.v., dat Minister Eden daags na de rede van Malik in een interview met Reuter zei, dat hij er persoonlijk wel wat in zag, maar dat hij bang was, dat men "te Washington wel weer een afwijzende houding zou aannemen". Ik geloof niet, dat de Heer Eden het type is, die dergelijke dingen zegt zonder er tevoren lang over gedacht te hebben. En dit soort bedekt stoken tegen Amerika is ook telkens te merken in de press-sheets, die de Britse Ambassade aan de Nederlandse pers doet toekomen, zoals het ook te merken is in de gratis publicity, die de Franse Ambassade via haar Agence France Presse aan de redacties stuurt. Daarom zie ik ook niet in, wat Den Haag hier momenteel tegen doen kan. Zolang men moeilijk de Britse en Franse Ambassade onder censuur kan stellen; en zolang dit soort berichten bij de lagere redacteuren, die deze kopy ter bewerking krijgen, in zo gretige aarde valt; zolang zal de Nederlandse pers, de Tijd evengoed als de ~~NBC~~, het Vrije Volk zowel als het Handelsblad, of Trouw, telkens opnieuw kleine splintertjes gooien op het vuurtje van het publiek.

Maar niet alleen, dat daardoor de onlust tegenover Amerika gestaag, hoewel langzaam, toeneemt (en eventueel bij hun eerstvolgende politieke blunder plotseling oplaait); niet alleen ook, dat de onlust tegenover de herbewapening in gelijke mate bij het volk toeneemt, telkens weer extra gevoed door elk bericht over huizen, die niet gebouwd kunnen worden, orkestleden, die ontslagen moeten worden, accijnsen, die hoger moeten worden; nee, het grootste gevaar van deze spiraal ligt in het feit, dat deze stemming zich hoe langer hoe meer tegen het zittend Kabinet zal gaan keren, dat nu eenmaal geroepen is bepaalde maatregelen voor haar verantwoording te nemen. Ik zou wel eens met een publieke opinie-test gepeild willen zien, hoever de populariteit van b.v. Drees, of Romme sedert 1946 gedaald zijn; met name gedaald zijn in het laatste halfjaar.

Ik geloof zelfs, dat deze toenemende weerzin tegen het huidig Kabinet zich reeds nu uit in de kerkende geluiden, die sommige politieke partijen maken.

De P.v.d.A. heeft haar affaire Vos meesterlijk gesust, maar laat men niet de illusie hebben, dat dit vuurtje niet heerlijk doorsmeult. Vooral onder de intellectuelen, die oorspronkelijk uit de z.g. groep daklozen ~~toetraden~~ tot de P.v.d.A. Zo heeft de K.V.P. net haar recalcitrante linker en rechtervleugel weer dichterbij elkaar gehaald. Maar men zal toch ook daar niet de illusie hebben, dat de reactionaire steunpilaren van Duynstee, of de arbeiders van de KAB met deze oplossing tevreden zijn gesteld. Zo heeft de A.R. partij met haar publicaties over de Ambon-affaire de krakende geluiden in deze partij enigermate aan het oor onttrokken. Zo is de ruzie in de V.V.D. tussen de groep oud en de groep Stikker ogenschijnlijk weer gesust. Maar wat de pers betreft, waaraan uit hoofde van hun beroep binnen elk van deze partijen min of meer intellectuelen de pen voeren, durf ik garanderen, dat de onrust helemaal niet gesust is, wat geen enkele krant betreft, en dat vroeg of laat de onlust van de betrokken intellectuelen tegenover hun eigen politiek systeem een huwelijk zal aangaan met hun onlust tegenover de politiek-economische toestand, en dat dan de diverse Ministers in de drup komen te zitten. Reeds nu "neemt" men heel duidelijk minder dan enige tijd geleden. Getuige b.v. het zeer voorzichtig gestelde communiqué over het voortbestaan van de Opera en van de diverse orkesten. Daar heeft slechts een gering deel van de pers de Minister, of de Staatssecretaris geprezen om wat hij nog gered had; de meeste perscommentaren beten zich tamelijk zuur vast in het feit, dat deze oplossing bezuiniging betekende, en dus ook ontslagen, die men zo prompt mogelijk trachtte op het hoofd van de Minister te doen verzellen.

KB, 7 Juli 1951.

Vertrouwelijk

6.694
22 NOV. 1950
ACD/9/582

OP KAART
ACD/46
DAT:26.2.51
PAR: 20

uoverla

Volgens een bericht in "Haarlems Dagblad" dd. 18 November 1950 werd op een te Amsterdam gehouden vergadering van belanghebbenden besloten tot oprichting van de "Vereniging van Nederlandse Toneelschrijvers". Jan Fabricius werd het erelidmaatschap aangeboden. In het voorlopig bestuur werden gekozen: Ary den Hertog (voorzitter) - Ir. Herman Roelvink (vice-voorzitter) - Mr. H.A. Keuls (secretaris) - Henk Bakker (penningmeester) - H.D. van Dellen - A. Sternheim en Hans Tiemeyer.

?
1 *KI*
1 *KI*
1 *KI*

Betreffende laatstgenoemde werd U gerapporteerd op 18.3.48 (0022.A) en op 24.11.49 (464.1).

3.8.28

// 20 November 1950.

Aan het Hoofd der B.V.D.
 Javastraat 68.
 Den Haag.

OP KAART
ACD/46
DAT: 26.2.51
PAR: R57

Doss. no:	00 1525-1
Col:	Waarheid
	17.
Datum:	20-11-30

00 1525-1
Onderscriften kaart
overigz niet op kaart

Vereniging van toneel- schrijvers

Te Amsterdam is opgericht de Vereniging van „Nederlandse Toneelschrijvers, die de belangen van toneelschrijvers of hun rechtverkligenden zal behartigen bij het beroep op het amateurtoneel". Tot ere-voorzitter is benoemd Jan Fabricius. Van het voorlopig bestuur maken deel uit: A. den Hertog, H. Roelvink, mr H. A. Heuls, Henk Bakker, H. D. van Dellen, A. Sternheim en Hans Tiemeyer. De vereniging zal nauw samenwerken met het Bureau voor auteursrecht voor Nederlandse toneelschrijvers.